

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2012/C 143/05)

Zpravodajka: **paní BISCHOFF**

Dne 14. července 2011 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Sociální dopady nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí (stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 25. ledna 2012.

Na 478. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. února 2012 (jednání dne 22. února 2012), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 232 hlasy pro, 8 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Aby mohla Evropa přesvědčivým způsobem čelit nejzávažnější finanční a hospodářské krizi a krizi důvěry od založení EU, musí mluvit jedním hlasem, jednat rychleji a rozhodněji a podle správných návodů.

1.2 EHSV vítá přístup vlád, jehož cílem je korekce „vrozenných vad“ eurozóny a zavedení prvků nové struktury evropské správy ekonomických záležitostí. To je nezbytné, neboť dosavadní nástroje a postupy nevedly ke kýženému snížení zadlužení a makroekonomických nerovnováh. Nová struktura evropské správy ekonomických záležitostí musí ovšem rovněž chránit demokratická práva členských států a jejich svobodně zvolených parlamentů, jakož i nezávislost sociálních partnerů a jejich svobodu kolektivního vyjednávání.

1.3 Správa ekonomických záležitostí se sice zaměřuje na hospodářskou politiku, avšak dotkne se hlavně sociálních systémů, jež budou členské státy pod pohrůžkou (polo-)automatických sankcí nuceny určitým způsobem reformovat. EHSV doporučuje inteligentní a udržitelnou fiskální konsolidaci, která zaručí potřebné sociální investice, aby nedošlo ke vzniku sociálních nerovností.

1.4 Některá plánovaná či již provedená úsporná opatření budou mít nepříznivé dopady, mimo jiné na osoby a podniky, a to z důvodu omezení sociálních služeb a opatření trhu práce určených zranitelným skupinám a zredukování nezbytné sociální infrastruktury, například infrastruktury pro péči o děti a vzdělávání. To bude mít neblahé důsledky, pokud jde o přístup ke službám a jejich kvalitu, a přinese to výrazné zhoršení kvality života zranitelných skupin.

1.5 EHSV upozorňuje na inherentní konflikty cílů mezi strategií Evropa 2020 a evropskou správou ekonomických záležitostí. Zavedení evropského semestru a balíčku šesti legislativních aktů nesmí například narušit plnění cílů snižování chudoby v rámci strategie Evropa 2020; u všech opatření je proto nutné přezkoumat, zda nezvýší chudobu.

1.6 EHSV opakuje, že je naléhavě nutné vypracovat posouzení sociálních dopadů nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí, a požaduje zejména:

- 1) „pakt o sociálních investicích“;
- 2) včasné a rozsáhlé zapojení reprezentativních organizací občanské společnosti, zejména sociálních partnerů pro jejich specifické povinnosti a pravomoci, do všech opatření;
- 3) svolání konventu za účelem vytvoření koncepce zaměřené na sociální pokrok v rámci nadcházejících změn ve Smlouvách;
- 4) „záchrannou sociální síť“ prostřednictvím rovnocenné „správy sociálních záležitostí“ (*social governance*);
- 5) zajištění a podporu svobody kolektivního vyjednávání pro sociální partnery;
- 6) zajištění nových zdrojů příjmů v zájmu konsolidace veřejných rozpočtů;
- 7) zvýšení účinnosti a účelnosti veřejných výdajů a posílení boje proti daňovým únikům.

2. Nová struktura pro překonání krize

2.1 Lisabonská smlouva potvrdila sociální rozměr Evropy, byl v ní zakotven cíl sociálně tržního hospodářství, základní sociální práva se stala právně závaznými a byla v ní stanovena povinnost vypracovávat posouzení sociálních dopadů u všech iniciativ a záměrů EU. EHSV již dlouho zdůrazňuje, že sociálně tržní hospodářství musí v Evropě provázet konkurenceschopnost a sociální spravedlnost. Hospodářská dynamika a sociální pokrok nejsou protiklady, nýbrž se vzájemně podporují⁽¹⁾.

(1) Stanovisko EHSV k sociální agendě, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 65.

2.2 EHSV uvítal, že se EU prostřednictvím své nové strategie Evropa 2020 dohodla na tom, že bude budovat inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

2.3 Evropská unie se mezitím ocitla v nejzávažnější krizi od svého založení. Finanční krize se v mnohých zemích rozvinula do hluboké hospodářské, dluhové a sociální krize. Kromě toho zavládla krize důvěry v evropské instituce a krize jejich akceschopnosti. Evropa musí mluvit jedním hlasem, jednat rychleji a rozhodněji a podle správných návodů.

2.3.1 V centru pozornosti jsou úsporné programy a záchranné sítě. Nezbytná opatření pro zajištění lepší správy ekonomických záležitostí a větší růst jsou stále neucelená a málo transparentní a diskuse o výhodách a nevýhodách prohloubené integrace se nekoná.

2.3.2 Stále častěji zaznívají úvahy, že se z této krize důvěry vyvine krize demokracie, zejména v případě obav z postihů. EHSV podtrhuje, že přímo volené národní parlamenty musí mít v souladu se svými pravomocemi a odpovědností možnost svobodně rozhodovat o rozpočtech a složení vlád.

2.3.3 EHSV již v několika stanoviscích zdůraznil, že se tato krize stala zvláštní zatěžkávací zkouškou Evropy. Úsporné politiky způsobují v mnoha zemích sociální nepokoje a posilují protievropské či nacionalistické nálady.

2.4 Politika EU a národní vlády reagovaly na takzvanou dluhovou krizi, jež vznikla mimo jiné v důsledku masivní deregulace finančních trhů vyvolané finanční krizí posledních let, povinným zavedením úsporných programů, čímž se pokusily o uklidnění finančních trhů. Výbor již vícekrát podpořil to, že Evropská komise navzdory četným protestům předložila návrhy na daň z finančních transakcí a na stabilizační dluhopisy⁽²⁾.

2.5 Současně s tím se usilovalo o korekci některých „vrozenných vad“ eurozóny a zavedení prvků nové struktury evropské správy ekonomických záležitostí. Do budoucna to má přinést lepší koordinaci hospodářské politiky, přísnou rozpočtovou politiku a kontrolu a rovněž zvýšení konkurenceschopnosti⁽³⁾. Na podzim roku 2011 přijal Evropský parlament pět nařízení a jednu směrnici, které mají zreformovat evropskou správu ekonomických záležitostí (balíček šesti legislativních aktů či tzv. six-pack).

2.5.1 Tento balíček šesti legislativních aktů je založen na třech pilířích:

— posílení stávajícího Paktu o stabilitě a růstu – postup při nadměrném schodku poskytuje dodatečná, daleko přísnější pravidla pro snižování rozpočtových schodků a veřejných dluhů, podle kterých musí členské státy v průběhu příštích 20 let snížit současnou míru zadlužení na úroveň stanovenou v Maastrichtské smlouvě, tedy na maximálně 60 %, nezávisle na vývoji hospodářského cyklu. To je procyklické a může to mít negativní důsledky pro růst a zaměstnanost;

— zavedení postupu při nadměrné nerovnováze – jedná se o zcela nový postup v rámci politik, který bude prováděn na evropské úrovni. Cílem tohoto postupu je zjistit a napravit makroekonomickou nerovnováhu, jež by mohla ohrozit stabilitu jednotné měny;

— prosazení Paktu o stabilitě a postupu při nadměrné nerovnováze se sankcemi, které budou skutečně citelné: doporučení EU pro zefektivnění vnitrostátních politických rozhodnutí existují již od podepsání Maastrichtské smlouvy. Úplně nová je však skutečnost, že tato doporučení by nyní v případě států, jež jsou členy eurozóny, provázely téměř „automatické“ sankce. O to se v současné době usiluje prostřednictvím „obráceného většinového hlasování“, jež je přinejmenším sporné, jelikož se jedná o zcela nový postup, který zatím není zakotven ve Smlouvě. Jednoduše řečeno tento postup znamená, že návrh Komise na uvalení roční sankce ve výši 0,1 nebo 0,2 % HDP na ty členské státy, které neplní její doporučení, bude přijat, pokud jej Rada ministrů financí do deseti dnů nezamítne kvalifikovanou většinou. Zavádí se tak vysoký stupeň „automatickosti“ procesu uvalování sankcí, v důsledku čehož jsou členské státy nuceny brát vážně politická doporučení vypracovaná na evropské úrovni.

2.5.2 Dne 23. listopadu 2011 doplnila Komise balíček o dvě nová nařízení: první se týká posíleného dohledu nad členskými státy, jež mají vážné potíže s finanční stabilitou, a to druhé sledování a úpravy předběžných návrhů rozpočtu členských států. První z nich rozšíří, posílí a prohloubí politická doporučení pro jednotlivé země, na něž se vztahuje makroekonomický ozdravný program; jejich neplnění bude mít za následek pozastavení plateb ze strukturálních fondů a z Evropského sociálního fondu. Druhé nařízení zvýší pravomoci Komise, pokud jde o kontrolu vnitrostátních rozpočtových postupů; po členských státech se bude požadovat zavedení závazných pravidel pro výši schodků. Obě nařízení zvýší vzájemný tlak a charakteristickou procykličnost s dobře známými důsledky.

2.5.3 S cílem předejít protichůdným požadavkům na fiskální politiky ze strany členských států a sledovat provádění cílů

⁽²⁾ Stanovisko EHSV k tématu Daň z finančních transakcí, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 81, a stanovisko k roční analýze růstu, Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26.

⁽³⁾ Viz výčet uvedený ve stanovisku EHSV k roční analýze růstu, Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26.

strategie Evropa 2020 bylo navrženo každoroční šestiměsíční období, kterému se říká „evropský semestr“. Má to zaručit, aby byly při vnitrostátním rozpočtovém plánování skutečně zohledněny hlavní cíle EU, a to zavčas a ještě před tím, než se bude o rozpočtech pro nadcházející fiskální rok hlasovat v národních parlamentech. Správa ekonomických záležitostí se sice zaměřuje zejména na hospodářskou politiku, avšak dotkne se hlavně sociálních systémů, jež budou členské státy pod pohrůžkou (polo-)automatických sankcí nuceny určitým způsobem reformovat.

3. Sociální dopady nových předpisů

3.1 Ve čtvrtém roce finanční a hospodářské krize se hospodářské vyhlídky a vyhlídky v oblasti zaměstnanosti v Evropě i nadále zhoršují. Bez zaměstnání je 23 milionů lidí – nejnovější údaje o nezaměstnanosti⁽⁴⁾ ukazují, že v září 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti v EU-27 9,7 % a v eurozóně 10,2 %, a byla tedy vyšší než ve stejném období v roce 2010. Mezi lety 2008 a 2011 stoupla nezaměstnanost mladých z 15,5 % na 21,4 % a míra nečinnosti z 55,6 % na 56,9 %. V Řecku a Španělsku je bez práce téměř každý druhý mladý člověk⁽⁵⁾. To znamená, že více než 5 milionů mladých lidí nemá zaměstnání nebo nenavštěvuje odbornou přípravu či se jinak nevzdělává. To, že do poloviny roku 2011 stoupl počet zaměstnaných lidí o 1,5 milionu, nemůže kompenzovat obrovské ztráty během krize, kdy bylo zrušeno 6 milionů pracovních míst. Nárůst zaměstnanosti má původ především ve zvýšení počtu pracovních míst na dobu určitou a na částečný úvazek.

3.2 Ve spojitosti s tím se radikálně snížily předpovídané míry růstu; Evropská komise pak ve své nedávno zveřejněné podzimní prognóze na období 2011–2013 uvedla, že „oživení ekonomiky EU skončilo“ a „nezaměstnanost zůstane na stávající vysoké úrovni“⁽⁶⁾.

3.3 Celosvětová bankovní krize z let 2007–2009 plynule přešla v současnou dluhovou krizi, jelikož vlády vložily značné prostředky do záchrany bank a do státních záruk v zájmu udržení měnového systému nad vodou. V důsledku toho se zvýšilo průměrné zadlužení ze 60 na 80 % HDP, což značně snížilo manévrovací prostor pro automatické stabilizátory a další proticyklická opatření. To znamená, že tíha adaptačních opatření dopadne nejvíce na trh práce a sociální politiky. Různé politické iniciativy EU mají jedno společné, a to to, že základním nástrojem pro adaptaci budou mzdy – přistoupí se k jejich snižování a deflaci.

3.4 EHSV má za to, že tento vývoj by mohl mít nebezpečné důsledky pro základní zdraví ekonomiky a sociální strukturu

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-31102011-AP/EN/2-31102011-AP-EN.PDF.

⁽⁵⁾ Společná zpráva o zaměstnanosti 2011, COM(2011) 815 final, s. 2 a s. 4.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

Evropy. Jak zdůraznil Výbor pro sociální ochranu ve své zprávě týkající se sociálních dopadů hospodářské krize, plánovaná či již provedená úsporná opatření budou mít dopady na sociální začleňování – zredukuje se totiž dávky a nabídky určené zranitelným skupinám, například osobám se zdravotním postižením. To bude mít neblahé důsledky, pokud jde o přístup k veřejným službám a jejich kvalitu, a nepříznivé dopady na osoby a podniky⁽⁷⁾. Vysoké úrokové míry členskými státy téměř zcela znemožňují účinné snížení jejich rozpočtových schodků a výše dluhu. Například Řecko od jara 2011 v rámci svého státního rozpočtu dosahuje primárního přebytku, avšak schodek i nadále roste z důvodu neúnosné zátěže v podobě úrokových sazeb.

3.5 Úsporná opatření, která ohrožují právě potřebné sociální investice, ještě více roztácejí spirálu poklesu. Při neexistenci nových zdrojů růstu mají škrty ve výdajích zároveň negativní dopady na příjmovou stranu rozpočtu – snižují se např. daňové příjmy a zvyšují sociální výdaje určené na dávky v nezaměstnanosti. Hrozí, že se rozpočtové schodky dále zvýší, což může mít katastrofické následky, pokud jde o finanční trhy, které pečlivě monitorují vývoj ve všech členských státech.

3.5.1 Dále pak mohou mít úsporná opatření, která tlumí konečnou poptávku v jednom členském státě, řetězový účinek v dalších zemích, což vede ke spirále poklesu. Může k tomu dojít buď v rámci řetězce přidané hodnoty na celém jednotném trhu, nebo prostřednictvím obchodních toků. Pokud se cestou úsporných programů vydá více zemí současně, zhorší se vyhlídky v oblasti růstu a může to roztočit bludný kruh nejistoty v oblasti investic, včetně investic do vzdělávání a odborné přípravy, výzkumu a inovací, zaměstnanosti a spotřeby.

3.6 Výbor se domnívá, že při přípravě a provádění opatření evropské správy ekonomických záležitostí by se mělo důkladně přezkoumat, zda a do jaké míry souvisí nepříznivý hospodářský vývoj v členských státech a regionech s nerovnováhou na trhu, s procesy hospodářské koncentrace a zneužíváním trhu velkými koncerny. Proti tomu by se podle Výboru měla na všech úrovních přijmout účinná protioopatření, například koordinovaná opatření v oblasti daňové politiky, a měla by být zahrnuta do konsolidačních opatření. Tím by se měla posílit konkurenceschopnost malých a středních podniků, stejně jako průmyslová výroba orientovaná na vývoz. To by mělo být provázeno nutnými strukturálními opatřeními k zajištění růstu a tvorby pracovních míst.

3.7 Výbor lituje, že všechny související politické procesy vycházejí z asymetrie a jsou ze strukturálního hlediska jednostranná: v dopise evropského komisaře Olliho Rehna se v rámci postoje Komise k nerovnováze v eurozóně hovoří o tom, že velké vnější schodky mohou způsobit problémy, zatímco

⁽⁷⁾ Společný posudek Výboru pro sociální ochranu a Evropské komise z roku 2010 týkající se sociálních dopadů hospodářské krize a politických opatření, s. 9–10.

rozsáhlé dlouhodobé přebytky běžného účtu za problém pro soudržnost jednotné měny považovány nejsou⁽⁸⁾. Nové vymezení podmínek konkurenčního postavení znamená, že země, které se zadlužují za účelem financování vnějších schodků, jsou problematické, zatímco země, jež vytvářejí přebytky, jsou v tom povzbuzovány.

3.8 Při přípravě srovnávacího přehledu „makroekonomických nerovnováh“ Komise definuje ukazatele tak, že dynamický vývoj mezd v jednotlivých hospodářských odvětvích je okamžitě signalizován a zkoumán, zatímco členské státy, jež volí strategii stagnace mezd, se dostávají mimo zorné pole. Dále je zamýšleno zahájit „poměrné“ srovnávání, při němž se srovnává vývoj mzdových nákladů na jednotku s hlavními konkurenty. Tento způsob komparace může posloužit k rozeznání nerovností ve vývoji konkurenceschopnosti, nesmí však vést k tomu, že zvyšování mezd bude automaticky považováno za negativní a nižší mzdy a ujednání o mzdách automaticky za pozitivní. Vývoj produktivity a inflace je naopak třeba uzнат za směrodatný pro zvyšování mezd a platů.

3.9 Výbor vyjadřuje znepokojení zejména v souvislosti s tím, že se vlády zavázaly k opatřením a postupu, jež jsou mimo jejich působnost a jež nemohou ovlivnit. Článek 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy obsahuje mechanismus včasného varování, jehož ústředním prvkem je srovnávací přehled ukazatelů. Tyto ukazatele udávají jak dolní, tak horní prahové hodnoty vnitřní a vnější makroekonomické nerovnováhy, jež by měly spustit postup při nadměrné nerovnováze. Mezi těmito ukazateli se nacházejí také mzdové náklady na jednotku, přestože ty jsou v první řadě výsledkem nezávislého kolektivního vyjednávání mezi sociálními partnery a nejsou v působnosti vládní hospodářské politiky.

3.10 Výbor se proto domnívá, že by se měli sociální partneři vždy podílet na provádění nařízení, a to jak na úrovni eurozóny, tak na vnitrostátní úrovni. Výbor podtrhuje, že nezávisle na tom, jakou formou bude účast sociálních partnerů na tomto provádění institucionalizována, nesmí být ohrožena nezávislost sociálních partnerů a musí být v plné míře dodrženy úmluvy MOP č. 87 a 98. Dále by podstatnou součástí provádění mělo být plnění obecných cílů Evropské unie, zejména cíle sociálního pokroku a harmonizace sociální politiky EU směrem vzhůru, a zohledněna musí být rovněž základní sociální práva vyplývající z Listiny základních práv EU (čl. 51 odst. 1).

3.11 V čase hospodářských a sociálních potíží a změn je důležité zapojit do procesů a také do provádění opatření v rámci správy ekonomických záležitostí a konsolidačních opatření společenské organizace. Tyto organizace hodnotným

způsobem přispívají ke vzdělávání, prevenci, zaměstnanosti a sociálnímu smíru, který je založen na respektování lidské důstojnosti a společenské solidaritě.

4. Sociální dopady opatření v členských státech

4.1 EHSV je vážně znepokojen sociálními dopady této krize, jež jsou jasně patrné ve většině členských států, a doporučuje, aby byly strukturální reformy navrženy tak, aby podpořily růst a zaměstnanost. Zajištění a podpora práv pracovníků a základních sociálních práv se příznivě odráží na makroekonomické produktivitě. V zásadě je třeba zaručit, že bude prostřednictvím dostatečných daňových příjmů zajištěna akceschopnost vlád a že budou důrazně potírány daňové podvody.

4.1.1 EHSV vnímá s obavami rostoucí národní a regionální rozdíly. Ty vážně ohrožují proces integrace, jelikož se poprvé velmi výrazně snižuje hospodářská a sociální soudržnost v rámci existující Unie. Dříve se sociální a hospodářské rozdíly dočasně zvyšovaly vždy pouze v souvislosti s přistoupením nových členských států.

4.2 Výbor pro sociální ochranu došel ve své zprávě s názvem *The social impact of the crisis* (Sociální dopad krize) k závěru, že se v důsledku finanční a hospodářské krize značně zhoršila sociální situace široké části obyvatelstva, zejména mladých lidí, dočasných pracovníků a přistěhovalců, a že jednou ze skupin nejvíce ohrožených chudobou jsou ve všech členských státech nezaměstnaní⁽⁹⁾. Důsledkem jsou sociální nepokoje a protesty v Řecku, Španělsku a řadě dalších členských států.

4.3 Také z posledního průzkumu Eurostatu z roku 2011 vyplývá, že jsou občané EU znepokojeni a že pozorují nárůst chudoby:

Velká a stále rostoucí většina Evropanů si myslí, že chudoba je na vzestupu. Na otázku, zda se chudoba za poslední tři roky zvýšila, či poklesla, 87 % z nich odpoví, že se zvýšila. Přesvědčení, že se chudoba za poslední tři roky zvětšila, je daleko silnější než na podzim roku 2010. Pouze 22 % Evropanů se domnívá, že v otázce chudoby je vyvíjeno dostatečné úsilí⁽¹⁰⁾.

4.4 EHSV je hluboce znepokojen tím, že v důsledku sociálních dopadů boje s krizí dojde v Evropě k ještě hlubšímu rozkolu a potažmo také k poklesu podpory ze strany občanů. Evropa si však musí znovu získat důvěru svých občanů.

⁽⁸⁾ Dopis ze dne 4. listopadu 2011 adresovaný panu Janu Vincentovi-Rostowskému ve věci přístupu ke schodkům a přebytkům běžného účtu v rámci postupu při nadměrné nerovnováze.

⁽⁹⁾ Viz *Aktualizace společného hodnocení sociálních dopadů hospodářské krize a politických reakcí za rok 2010*, vypracovaná Výborem pro sociální ochranu a Evropskou komisí ze dne 26. listopadu 2010 (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), s. 2.

⁽¹⁰⁾ Zvláštní vydání Eurobarometru č. 377.

4.5 Výbor má za to, že je třeba učinit vše pro to, aby úsporná opatření nezvyšovala riziko chudoby. Je nutné provést účinné posouzení sociálních dopadů, které prozkoumá, jak za změněných podmínek dosáhnout cíle, aby v průběhu příštích deseti let našlo cestu z chudoby a sociálního vyloučení alespoň 20 milionů lidí, a jakých je k tomu třeba opatření. Spolu s chudobou však na druhou stranu roste také majetek a zisky, což je v některých členských státech podporováno nevhodnými daňovými a rozpočtovými strategiemi. Struktura evropské správy ekonomických záležitostí a zavedení evropského semestru nesmí vést k tomu, že nebude možné splnit cíl snížit chudobu stanovený v rámci zastřešující strategie Evropa 2020.

5. Nezbytnost komplexního posouzení sociálních dopadů

5.1 EHSV v roce 2011 zdůraznil, že horizontální sociální doložka (článek 9 SFEU) představuje podstatnou inovaci a Unie ji musí uplatňovat při provádění svých politik (11).

5.2 EHSV v této souvislosti již poukázal na to, že horizontální sociální doložka musí být používána na rozsáhlé oblasti a celkovou strukturu nové správy sociálních a ekonomických záležitostí na úrovni EU v rámci strategie Evropa 2020, na níž se Evropská rada shodla v roce 2010 (12). To zahrnuje evropský semestr, balíček šesti legislativních aktů, jakož i Pakt euro plus a záchranná síť.

5.3 EHSV opakuje, že krizová opatření nesmí v žádném případě vést k tomu, že budou porušována práva garantovaná Listinou základních práv. Mělo by být stanoveno, jaká opatření je třeba přijmout v průběhu jednoho roku, aby byla zajištěna ochrana základních práv (13).

5.4 Výbor pro sociální ochranu a Evropská komise společně kritizovaly, že doposud provedlo posouzení sociálních dopadů opatření zaměřených na fiskální konsolidaci jen několik málo členských států (14).

5.5 EHSV opakuje, že je naléhavě nutné vypracovat posouzení sociálních dopadů nových právních předpisů o správě ekonomických záležitostí. EU se zavázala k podpoře sociálního začleňování a spojila ji nejen s kvantitativními cíli, ale ukotvila ji také ve Smlouvě v kvalitativní podobě formou základních sociálních práv. To se bezprostředně dotýká kvality života lidí a musí to být kvalitativně i kvantitativně zohledněno a popsáno v posouzení sociálních dopadů. K legislativním návrhům byla

vypracována sporadická posouzení dopadů, v nichž hrály sociální dopady často pouze okrajovou roli a jejichž výsledky byly navíc často opomíjeny (15).

6. Evropa potřebuje pakt o sociálních investicích

6.1 Vzhledem k tomu, že se nevidaným způsobem přímo či nepřímo zasahuje do sociálních práv, struktur a výtvarných, je třeba – na základě zevrubného a nezávislého posouzení sociálních dopadů – vytvořit širokou koncepci, v níž by byly úžeji propojeny následující prvky:

6.1.1 Včasné a rozsáhlé zapojení sociálních partnerů do všech opatření

6.1.1.1 Všechna stávající i do budoucna plánovaná opatření by měla následovat až po důkladné konzultaci sociálních partnerů. Vyplyvá to v neposlední řadě z článku 152 SFEU. Platí to zejména pro úsporná opatření, prezentovaná jako čistě hospodářská či rozpočtová, jež vedou ke zhoršení sociální situace. Jako příklad nezbytného zapojení sociálních partnerů lze uvést vytvoření pracovní skupiny EU pro Řecko. Kromě toho musí být společenské a nevládní organizace včas a v rozsáhlé míře zapojeny do všech opatření.

6.1.2 Pakt o sociálních investicích

6.1.2.1 V zásadě je EHSV toho názoru, že z takové krize, jakou prochází Řecko a další státy, se nelze dostat šetřením, ale že je třeba ji překonat růstem. V rámci správy ekonomických záležitostí proto EHSV navrhuje, aby byly uskutečňovány udržitelné investice do odborné přípravy, infrastruktury a produktů a aby byly podporovány investice do sociální ekonomiky, sociálního podnikání (16) a sociálních služeb.

6.1.2.2 Toho má být dosaženo prostřednictvím paktu o sociálních investicích. EHSV se proto připojuje k totožnému požadavku pánů Vandenbrouckeho, Hemerijka a Paliera, kteří jsou toho názoru, že hlavní úkol spočívá v tom, zajistit, jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států, aby se dlouhodobé sociální investice a krátkodobá opatření zaměřená na fiskální konsolidaci vzájemně podporovala. Rámec pro to by mohly tvořit cíle strategie Evropa 2020, což je podmíněno začleněním paktu EU o sociálních investicích do rozpočtové politiky zaměřené na růst a do finančních předpisů. To by znamenalo, že nový makroekonomický a rozpočtový dohled musí jít ruku v ruce s paktem o sociálních investicích (17).

(11) Stanovisko EHSV k tématu Posílení soudržnosti EU a koordinace politiky EU v sociální oblasti, Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 29.

(12) Viz tamtéž.

(13) Stanovisko EHSV k tématu Strategie účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií, Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 74.

(14) Viz poznámka pod čarou č. 9.

(15) Tolik hodnocení Evropské sítě proti chudobě (EAPN) v roce 2011.

(16) Sociální podnikání je klíčovým prvkem evropského sociálního modelu. EHSV podporuje Komisi v zavádění politického rámce a akčního plánu za účelem podpory sociálních podniků v Evropě a souhlasí s tím, že je důležité, aby byly beze zbytku realizovány jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států. Stanovisko EHSV k tématu Sociální podnikání a sociální podniky, Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 1.

(17) Vandenbroucke, Frank, et al., The EU needs a social investment pact, OSE No 5, 2011, s. 5.

Výbor je velice znepokojen sociálními dopady snižování důchodů, zejména těch nízkých, v rámci krizových opatření. Vyzývá opětovně k tomu, aby Komise přijala první kroky k vypracování celoevropské definice přiměřeného důchodu ⁽¹⁸⁾.

6.1.3 Zajištění nových zdrojů příjmů do veřejných rozpočtů

6.1.3.1 Veřejné rozpočty nebudou smět být využívány ke všemu, od záchrany bank a růstu sociálních výdajů přes investice do inovací po podporu podniků. Je nezbytné nalézt nové zdroje příjmů státu a současně s tím se musí zvýšit účinnost a účelnost veřejných výdajů. EHSV se domnívá, že je třeba posílit základnu příjmů z daní do státního rozpočtu členských států, mj. zavedením daně z finančních transakcí, zrušením daňových rájů, ukončením daňové soutěže a prostřednictvím opatření proti daňovým únikům. Současně je nutné více se soustředit na kvalitu investic, pokud se všechny členské státy zaváží k sociálním investicím a konsolidují své rozpočty díky růstu a reformám. Kromě toho je nejspíše na místě celkově přehodnotit daňové systémy a zohlednit při tom otázky příspěvků z různých druhů příjmů a majetku ⁽¹⁹⁾.

6.1.4 „Záchraná sociální síť“ prostřednictvím rovnocenné „správy sociálních záležitostí“

6.1.4.1 Bez záchrané sociální sítě (Jean-Claude Juncker) je struktura EU neúplná a znamená krok zpět. Evropa by tak byla degradována na pouhou hospodářskou a rozpočtovou unii, na hony vzdálenou zamýšlené sociálně tržní ekonomice. EHSV před tím důrazně varuje.

6.1.4.2 EHSV se vyslovuje pro odpovědné jednání státu v hospodářské a sociální oblasti (správu ekonomických a sociálních záležitostí). Krátkodobá konsolidace tak musí být mnohem

pevněji provázána s cíli strategie Evropa 2020, tedy s posílením inteligentního růstu, sociální soudržnosti a sociálního začleňování.

6.1.4.3 EU musí dále zajistit, že všechna hospodářská opatření a opatření v rámci rozpočtové politiky budou plně respektovat sociální cíle stanovené primárním právem a základní sociální práva včetně zejména práva na kolektivní vyjednávání a na stávku.

6.1.5 Svolení konventu za účelem vytvoření koncepce zaměřené na sociální pokrok v rámci nadcházejících změn ve Smlouvách

6.1.5.1 EHSV důrazně požaduje ustavení konventu. Vzhledem k tomu, že v současnosti jsou na programu rozsáhlé změny Smluv, je nutná široká diskuse a rovněž demokratická legitimizace. Stejně jako tomu bylo při minulém konventu, je třeba zapojit národní parlamenty, Evropský parlament, sociální partnery a EHSV. V průběžné zprávě a plánu je nutné zajistit, že tyto změny Smluv budou doplněny o rovnocenná sociální ustanovení a že výsledek bude začleněn do zprávy o způsobu provádění dohodnutých kroků, jež by měla být zveřejněna v březnu.

6.1.6 Zajištění a podpora svobody kolektivního vyjednávání pro sociální partnery

6.1.6.1 EHSV opakuje svůj postoj, že Listina základních práv je závazná pro všechny instituce a orgány EU; zásahy do svobody kolektivního vyjednávání jsou proto naprosto nepřijatelné a Evropská komise jim musí okamžitě zamezit. V žádném případě nesmí sama vydávat členským státům žádná doporučení, jež by byla v rozporu s Listinou základních práv. Naopak musí vyvinout veškeré úsilí nejen na jejich ochranu, ale také podporu. Krize ukáže, jak silně je v Evropě zakořeněna kultura základních práv ⁽²⁰⁾.

V Bruselu dne 22. února 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV k zelené knize o důchodech, Úř. věst. C 84, 17.3.2011, s. 38.

⁽¹⁹⁾ Stanovisko EHSV k tématu Výsledky summitu pro zaměstnanost, Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 70, odstavec 3.4.2.

⁽²⁰⁾ Viz poznámka pod čarou č. 13.